

บทความ โลกไซเบอร์: มนุษย์แสวงหาอะไร?

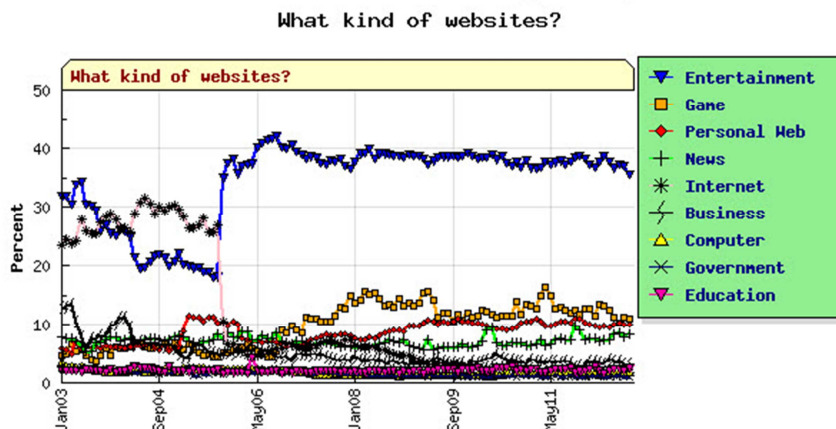
โดย พระคัมภีร์ภาพ มหาคมภิโร B.A. English, M.S. IIT

ในวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เราเหมือนมีสองชีวิตในร่างเดียว เป็นอีกคนเมื่ออยู่ในโลกของความเป็นจริง และเป็นอีกคนเมื่ออยู่ในโลกไซเบอร์ ตามกระแสต่างๆ ในเว็บบอร์ดเราจะพบกับกลุ่มคนบางประเภท ที่มีศัพท์เฉพาะว่า “เกรียน” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า เกรียนไว้ว่า สิ้นเกือบติดหนังหัว หรือผิวหนัง แต่คำว่าเกรียนในโลกไซเบอร์นั้น หมายถึง คน หรือ กลุ่มคน ที่มักจะมีพฤติกรรมรุนแรงก้าวร้าว โจมตีบุคคลอื่น ด้วยข้อความ เสียดสี ถากถาง หรือ หยาดคาย และมักจะใช้โลกไซเบอร์เป็นที่ระบายอารมณ์บางอย่าง ซึ่งไม่สามารถทำได้ในโลกของความจริง หรือโลกไซเบอร์เป็นที่ปลดปล่อย สันดานดิบของมนุษย์กันแน่? ณ เวลานี้ เราปฏิเสธไม่ได้ถึง การเปลี่ยนแปลงและความรวดเร็ว ในสังคมแห่งโลกไซเบอร์ ซึ่งกลายเป็นเหมือนชีวิตที่สอง ที่ได้ซ่อนตัวอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง Social Network และ Social Media ได้เข้ามามีบทบาทกับการทำงาน การใช้ชีวิต จริงๆ แล้ว 2 คำนี้มีความคล้ายกัน

โดยคำว่า **Social Network** มักจะหมายถึงรูปแบบการให้บริการเชิงสัมพันธ์ ซึ่งเรามักจะรับรู้ทางวิชาการว่า ทฤษฎีเครือข่าย ซึ่ง Social Network มีรูปแบบการทำงานแบบ Nodes และ Ties ซึ่ง Nodes หมายถึงจุด หรือ ตัวบุคคล Ties คือ สิ่งที่เชื่อมระหว่างกัน ซึ่ง 1 Node ก็มักจะมีหลาย Ties และตัว Ties เอง ก็สามารถเชื่อมความสัมพันธ์กับ Nodes ต่างๆ ได้มากมาย เช่นเดียวกับโลกแห่งความเป็นจริง นายแดง (Node) อยู่บ้าน ก็มีความสัมพันธ์ (Ties) กับ พ่อ แม่ พี่น้อง ตา ยาย เมื่อนายแดงไปโรงเรียน นายแดงก็จะมีอีกสังคม นั่นคือสังคมเพื่อน ประกอบด้วย นายขาว นายดำ และนายเขียว ซึ่งนายแดงเอง ก็มี Ties เชื่อมไป กับกลุ่มเหล่านี้ด้วย ในขณะที่เดียวกัน พ่อ แม่ พี่น้อง ตา ยาย นายขาว นายดำ และนายเขียว ก็มี Nodes ของตนเอง และมี Ties เชื่อมกับสังคมของตนเองเช่นกัน ในปัจจุบัน เราจะเห็นบริการของ Social Network อยู่หลายตัว เช่น Facebook Twitter Hi5 Linkedin เป็นต้น

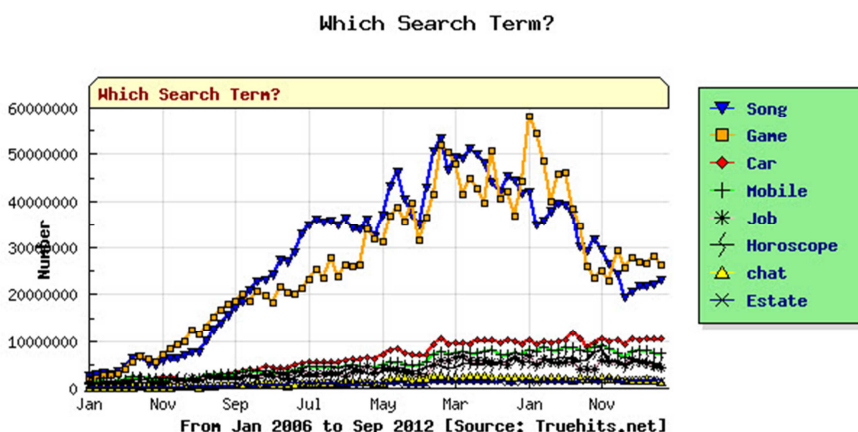
ส่วนคำว่า **Social Media** เป็นบริการรูปแบบของ Media นั่นคือ วิดีโอ เสียง เป็นต้น โดยและมีความสัมพันธ์ระหว่างตัว Media เองเป็นหลัก ซึ่งหลายบริการมักจะรวมความเป็น Social Media และ Social Network เข้าไว้ด้วยกัน เช่น Youtube เป็นเว็บที่ให้บริการวิดีโอ ในขณะที่เดียวกันผู้ใช้งานก็สามารถโพสต์ข้อความ ข้อคิดเห็น ลงในกระดานโต้ตอบ และสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิดีโออื่นได้

อย่างไรก็ตาม Social Media แล Social Network ยังคงได้รับความนิยม และเติบโตอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะในประเทศใดๆ ที่มีการให้บริการอินเทอร์เน็ต และในบางกลุ่มคนใช้งานอินเทอร์เน็ตมากกว่า 8 ชั่วโมง นับว่าเป็น 33% ของชีวิตใน 1 วันเลยทีเดียว ซึ่งเรามักจะได้ยินโรคการเสพติดชนิดใหม่ นั่นคือ Webaholic นั่นเอง โรคนี้ระบาดมากในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและกลุ่มคนทำงาน โดยพฤติกรรมการใช้งานนั้น อ้างอิงจากเว็บ www.truehits.net ที่ทำการสรุปไว้เป็นภาพรวมของคนไทยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงการใช้งานเว็บไซต์ ที่มา: www.truehits.net

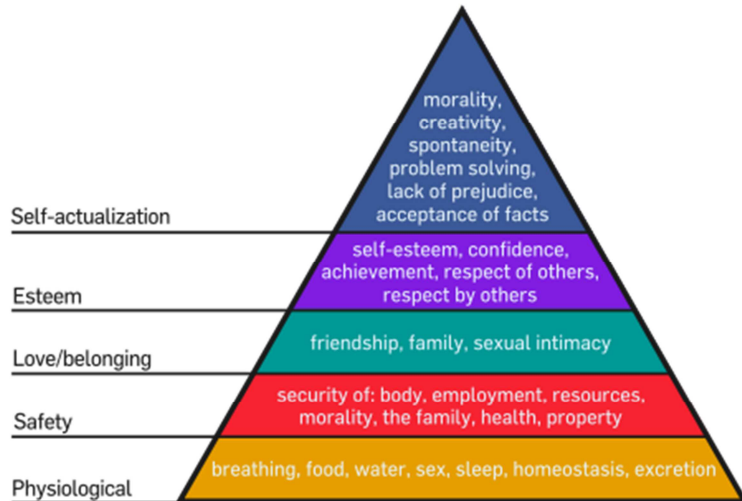
เราจะเห็นได้ว่า โดยส่วนใหญ่คนไทยนั้นจะใช้งานอินเทอร์เน็ตด้วยรูปแบบของความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ ดังภาพด้านบน อันดับที่ 1 เว็บไซต์เพื่อความบันเทิง อันดับที่ 2 เป็นเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับเกมส์ หากเราจะดูจากการค้นหา Keywords จาก Search Engine ดูบ้าง

ภาพที่ 2 แสดงการใช้งานคำค้นด้วย Search Engine ที่มา: www.truehits.net

เมื่อเราวิเคราะห์จากการใช้งาน Keywords ต่างๆ ที่เราพิมพ์ลงใน Search Engine นั้น เราจะเห็นได้ว่า ก็ยังเป็นกลุ่มของความบันเทิง อันดับที่ 1 เป็นเรื่องของเพลง และอันดับที่ 2 เป็นเรื่องของเกมส์ แต่เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอยู่ในอันดับที่ 9 หากจะนับ 10 อันดับก็รองสุดท้ายเลยทีเดียวนั้นพอที่จะสรุปได้ว่าเราใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อการแสวงหาซึ่งความสุข หรือว่า อินเทอร์เน็ตเป็นหนึ่งในความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์กันแน่ ในตำราวิชาการต่างประเทศมีทฤษฎีที่ว่าด้วยเรื่องของความต้องการของมนุษย์นั้นคือ Maslow's hierarchy of needs

Maslow เชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการ (Wanting animal) ประกอบไปด้วยความปรารถนาหรือความต้องการอย่างมากมาย เมื่อได้สมปรารถนาในสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว ก็จะมีความต้องการสมปรารถนากับสิ่งอื่นที่สูงขึ้นไปอีก

ภาพที่ 3 Maslow's hierarchy of needs ที่มา: en.wikipedia.org

จากภาพด้านบน เราจะเห็นได้ว่า มนุษย์มีความต้องการเป็นลำดับขั้น สามารถจำแนกได้ออกเป็น 5 ขั้นต่อไปนี้

1. **Physiological Needs** คือ ความต้องการด้านการภาพ เช่น อากาศ อาหาร น้ำ การนอนหลับ ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตทั้งสิ้น และเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย หลังจากได้รับสิ่งเหล่านี้เพียงพอจนพอใจแล้ว ก็มีแรงกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่สูงกว่า
2. **Safety Needs** คือ ความต้องการด้านความปลอดภัยมั่นคง เราจะสังเกตพฤติกรรมเหล่านี้ได้ชัดเจน จากเด็กทารก เด็กทารกมักจะถูกดูแลด้านกายภาพเป็นอย่างดีจากพ่อแม่ ทั้งอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม แต่ความกลัว ก็ยังเป็นธรรมชาติของมนุษย์อยู่ดี ทารกเมื่อได้ยินเสียงฟ้าร้อง หรือพบเจอกับสถานการณ์ที่ตกใจ ก็มักจะร้องไห้ เพื่อแสวงหาความมั่นคงจากพ่อแม่ ด้วยการโอบกอด และปลอบประโลม จากความกลัวนี้เอง ก็ยังคงติดอยู่กับเราจนโตเป็นผู้ใหญ่ เช่น กลัวการสูญเสีย จากตำแหน่ง กลัวการพัดพราว เป็นต้น ทั่วๆที่เราอยู่แก็ใจแล้วว่า สิ่งเหล่านี้ มีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นธรรมชาติ มีได้มา ก็ต้องมีเสียไป แต่ทำไมเราทำใจยอมรับกับสิ่งเหล่านี้ไม่ได้?
3. **Love and Belonging Needs** คือ ความต้องการด้านความรักและความเป็นเจ้าของ เมื่อร่างกายอึดหน้าสำราญ อยู่ในสถานการณ์ที่มั่นคงปลอดภัย มนุษย์ก็มักจะแสวงหาความรักและความเป็นเจ้าของ โดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน หรือ ความสัมพันธ์แบบหนุ่มสาว และเมื่อไม่ได้ตามความต้องการ ก็ารู้สึกเศร้าสร้อย หดหู่ ว่าเหว ออกหัก ซ้ำรัก ไปตามประสา ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ มนุษย์ก็มักจะชดเชยด้วยความรุนแรง เช่น ความอาฆาต ความพยาบาท การทำร้ายผู้อื่น หรือแม้กระทั่งการทำร้ายตนเอง เพื่อเรียกร้องความสนใจ เป็นต้น
4. **Esteem Needs** คือ ความต้องการการยกย่องนับถือ เมื่อมนุษย์สมบูรณ์ทางกายภาพ รู้สึกมั่นคงปลอดภัย ได้รับความรักความอบอุ่น เป็นที่พึงพอใจแล้ว มนุษย์ก็จะต้องการความต้องการที่สูงขึ้น

ไปอีก นั่นคือ การได้รับความยอมรับ ยกย่องนับถือ ซึ่งจะสังเกตเห็นจากการแสดงออกได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การมีบ้านหลังใหญ่ การมีรถส่วนตัวแพงๆ ใช้ การตกแต่งด้วยเครื่องประดับราคาแพง การได้รับความยอมรับจากคนรอบข้างหรือลูกน้อง ว่าเป็นคนดี เป็นนายที่ดี แต่แท้จริงอาจไม่ใช่ ซึ่งความต้องการการยกย่องนับถือ นอกจากจะแสดงออกทางร่างกายแล้ว มักจะแสดงออกทางนิสัยด้วยเช่น ความมั่นใจในตนเอง (Confidence) ทักษะคติที่ชัดเจน ไม่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น (Ego/อัตตา)

5. **Self-Actualization needs** คือ ความเข้าใจตนเอง เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ตามทฤษฎีของ Maslow นั่นคือ ความอิม ความพอดี ความเหมาะสม ความเข้าใจตนเอง ว่า การที่เรามาถึงจุดๆ นี้ได้เราได้ใช้ความมานะ พยายาม อดทน เราเหมาะสมกับสิ่งเหล่านี้ เช่น บางคนมีความฝันมีความชอบในเรื่องอิเล็กทรอนิกส์ โตขึ้น เขาได้เป็นวิศวกร ร่ำรวย มีเงินเลี้ยงปากท้อง จุดเจ็ครอบครวั มีภรรยาที่น่ารัก ได้รับความชื่นชมจากลูกน้อง เขายังต้องการอะไรอีก เมื่อเราเข้าใจตนเองแล้วการดำเนินชีวิตก็จะเรียบง่าย และเป็นไปเพื่อผู้อื่น เราจะเห็นได้จากบุคคลที่ร่ำรวยและมีชื่อเสียง บุคคลเหล่านี้มักจะหยิบยื่นโอกาส หรือ การบริจาคเงินทอง ให้การกุศลนั่นเอง

ในพระไตรปิฎก ของพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงเรื่องความต้องการของมนุษย์ไว้ นั่นคือ ตัณหา 3 ตัณหา คือความทะยานอยาก ความติดใจอยาก ความยินดี ยินร้าย หรือติดในรสของโลก ประกอบด้วย ความกำหนดด้วยอำนาจความพอใจ เพลิดเพลินยิ่งนักในอารมณ์นั้นๆ ซึ่งได้จำแนกออกไว้เป็น 3 ประการ คือ

1. **กามตัณหา** (Craving for sensual pleasures) คือ ความอยากในกามคุณ ในสัมผัสทั้ง 5 (รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส)
2. **ภวตัณหา** (Craving for existence) คือ ความอยากเป็นโน่นเป็นนี่
3. **วิภวตัณหา** (Craving for non-existence) คือ ความไม่อยากเป็นโน่นเป็นนี่ เช่น การปรารถนาในวิภพ ความพอใจในความไม่เกิดในภพ โดยมองเห็นสิ่งทั้งหลาย เป็นของที่ขาดสูญ ไม่มีการสืบต่อ ตนเองก็ต้องการขาดสูญ ก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งของตัณหา

แล้วโลกไซเบอร์จะตอบโจทย์ความต้องการของมนุษย์ได้จริงหรือ? แล้วมนุษย์แสวงหาอะไรจากโลกไซเบอร์กันแน่? เราสามารถวิเคราะห์ด้วยตาราง Matrix ว่ามนุษย์อะไรจากโลกไซเบอร์ดังต่อไปนี้

Matrix	Physiological	Safety	Love and Belonging	Esteem	Self-Actualization
กามตัณหา	○	◐	●	●	
ภวตัณหา			●	●	
วิภวตัณหา					

- ตอบสนองน้อย
- ◐ ตอบสนองปานกลาง
- ตอบสนองมากที่สุด

จากตารางด้านบน แสดงให้เห็นว่า

1. โลกโซเชียลตอบสนองความต้องการด้านร่างกายน้อย และเป็นกามตัณหา
2. โลกโซเชียลตอบสนองความต้องการด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง เป็นกามตัณหา เนื่องจากในโลกโซเชียลไม่จำเป็นต้องใช้ชื่อจริง นามสกุลจริง นั่นคือการปกปิดซ่อนเร้นตัวตนของเราในโลกความเป็นจริง กลายเป็นอีกคนในโลกโซเชียล แต่นั่นก็ไม่ใช่ทุกคน
3. โลกโซเชียลตอบสนองความต้องการด้านความรักและความเป็นเจ้าของอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นกามตัณหาและภวตัณหา เมื่อเราไม่ได้รับความรักจากโลกแห่งความเป็นจริง เรามักจะแสวงหารัก หรือคนรักจากโลกของ Social เช่น Facebook Twitter Hi5 เป็นต้น โดยการสร้างความสัมพันธ์ (ties) จากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง
4. โลกโซเชียลตอบสนองความต้องการด้านการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นกามตัณหาและภวตัณหา เมื่อเราเล่นเกมหรือตอบกระทู้ในโลกโซเชียล เราอาจกลายเป็นผู้เล่นที่เก่งกาจสามารถ จนสมาชิกในกลุ่มยอมรับ ทั้งๆที่ในความเป็นจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น เมื่อไม่ได้รับการยอมรับนับถือ จากลูกน้องหรือเจ้านายในโลกของความเป็นจริง มนุษย์มักใช้ประโยชน์จากโลกเสมือน เป็นสิ่งทดแทน

ความสุขที่เกิดขึ้นจากโลกโซเชียลนั้น หลายคนใช้เป็นทางลัดเพื่อขึ้นไปอยู่บนความต้องการขั้นที่ 4 ตามทฤษฎีของ Maslow แต่อย่าลืมว่าความสุขนั้น ก็อยู่ในกฎของการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะคุณจะใช้ประโยชน์จากโลกโซเชียลด้วยเหตุผลใดๆ เช่น มันเป็นงานของผม หรือ ผมต้องใช้มันเพื่อค้นหาความรู้ หรือว่า ผมใช้เพื่อคลายเครียด ไม่ว่าจะเหตุผลใดๆก็ตาม

เหตุผล	สมมุติ	เพื่อที่ 1	เพื่อที่ 2	เพื่อที่ 3	เพื่อที่ 4
1	มันเป็นงานของผม...	ทำงานได้เร็วขึ้น	เลื่อนตำแหน่ง	รวยขึ้น	ความสุข
2	ผมต้องใช้เพื่อค้นหาความรู้...	เรียนดีขึ้น	มีงานดีๆทำ	มีเงิน	ความสุข
3	คลายเครียด...	มีความสุข			
4	อื่นๆ...				

หลายๆ เหตุผลของการใช้งานนั้น สุดท้ายเป้าหมายของมนุษย์ก็เป็นเป้าหมายเดียวกัน นั่นคือความสุข อย่าลืมว่า มนุษย์ เป็นสัตว์ที่มีความต้องการ (Wanting animals) และมีความต้องการที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ และเมื่อเราได้ความสุขตามที่เราต้องการแล้ว ...

..... เรายังต้องการอะไรอีก?

.....